

Lífskjarasamningurinn 2019-2022

Varðstaða um kaupmátt launa, lægri verðbólgu og
lægri vexti til frambúðar

LÍFS KJARA SAMNING URINN

8. apríl 2019

Birt með fyrirvara um prent- og reiknivillur

2019-2022

Samsett lausn sem byggir á samstarfi verklyðshreyfingar, atvinnurekenda og stjórnvalda

Megininntak: Tryggja kjarabætur lágtekjuhópa og skapa skilyrði fyrir lækkun vaxta

Kjarabætur til tekjulágra

- Kjarasamningurinn felur í sér sérstaka áherslu á **kjarabætur til tekjulágs launafólks**.
- Launahækkunar samningsins eru allar í formi **krónutöluhækkana** á kaupmátt og föst mánaðarlaun fyrir dagvinnu.
- Í því felst breið sátt á vinnumarkaði um að launafólk með lágur tekjur hækki hlutfallslega meira í launum en þeir sem hærri laun hafa.

Skilyrði til vaxtalækkunar

- Eitt meginmarkmið kjarasamningsins er að **stuðla að vaxtalækkun** sem gagnast heimilunum og atvinnulífinu einkar vel.
- Að mati samningsaðila skapar samningurinn rými til vaxtalækkunar sem **eykur ráðstöfunartekjur heimila** með íbúðaskuldir og auðveldar fyrirtækjum að standa undir launahækkunum sem felast í kjarasamningnum.
- Þá stuðlar vaxtalækkun að **lækkun húsaleigu**.

Samkeppnishæft atvinnulíf

- Ein forsenda góðra kjara launafólks og fullrar atvinnu er **samkeppnishæfni íslensks atvinnulífs**.
- Markmið aðila er að standa vörð um kaupmátt launa og stuðla að lágri verðbólgu og lægri vöxtum til frambúðar.

Hagvaxtarauki

- Í samningnum felst bein tenging milli svigrúms atvinnulífsins til launabreytinga og hækkunar launa.
- Ákvæði um **launaauka** vegna framleiðniaukningar tryggir launafólki hlutdeild í ávinningi þegar landsframleiðsla á hvern íbúa eykst umfram tiltekin mörk.

Launaþróunartrygging

- Samningurinn tryggir einnig að launafólk sem tekur laun samkvæmt umsömdum launatöxtum fylgi almennri launaþróun verði umtalsvert launaskrið á almennum vinnumarkaði.

Heilbrigður vinnumarkaður

- Samningsaðilar vilja **treysta í sessi heilbrigðan vinnumarkað** þar sem brot á launafólki líðast ekki með því að lögfestar verði aðgerðir gegn kennitölufлакki og félagslegum undirboðum sem jafnframt tryggi jafna samkeppnisstöðu fyrirtækja.

Samsett nálgun í fjögurra ára lífskjarasamningi

1

Hærri laun

- Sérstök áhersla á kjarabætur tekjulágs launafólks -

2

Aukinn sveigjanleiki og meiri frítími

- Styttri vinnutími, aukinn frítími og fjölskylduvænni vinnustaður -

3

Lægri skattar

- Aðgerðir stjórnvalda til að létta undir með tekjulágu launafólki-

4

Lægri vextir

- Lífskjarasamningur skapar skilyrði til vaxtalækkunar-

Samsett nálgun í fjögurra ára lífskjarasamningi

1

Hærri laun

- Sérstök áhersla á kjarabætur tekjulágs launafólks -

2

Aukinn sveigjanleiki og meiri frítími

- Styttri vinnutími, aukinn frítími og fjölskylduvænni vinnustaður -

3

Lægri skattar

- Aðgerðir stjórnvalda til að létta undir með tekjulágu launafólki-

4

Lægri vextir

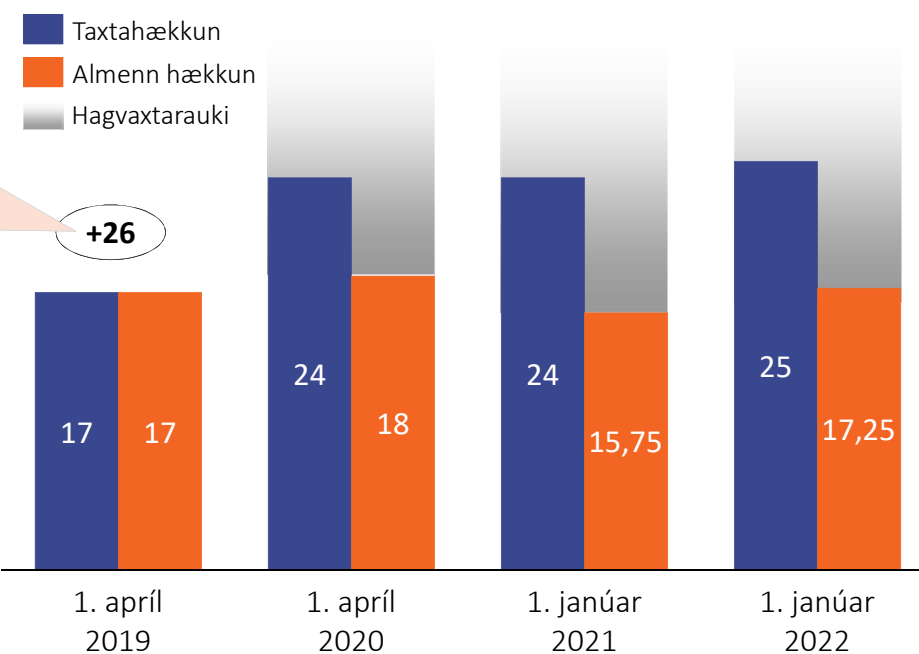
- Lífskjarasamningur skapar skilyrði til vaxtalækkunar-

Lífskjarasamningurinn er grundvallaður á krónutöluhækkunum

Hagvaxtaraukinn tryggir að **hlutur launafólks í verðmætasköpuninni helst stöðugur**, sem í dag er sá hæsti meðal ríkja OECD.

Launahækkunir 2019-2022

Þúsundir króna

+26.000 króna orlofsuppbótarauki sem greiðist til allra fyrir 2. maí 2019

+26

Lágmarkstekjutrygging strax í 317 þúsund kr.

Hagvöxtur á mann

Hagvöxtur á mann	Hagvaxtaraukinn
> 1,0%	+3.000 kr.
> 1,5%	+5.500 kr.
> 2,0%	+8.000 kr.
> 2,5%	+10.500 kr.
> 3,0%	+13.000 kr.

- Hagstofan birtir tölur um hagvöxt á mann í mars ár hvert.
- Launahækkunir munu því eiga sér stað í maí.
- Árleg samningsbundin launahækkun samanstendur af grunnlaunahækkun og launaauka

Hagvaxtaraukinn fer að fullu á taxtalaun en 75% í almenna hækkun

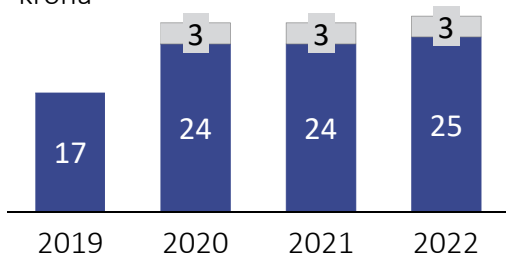
Sviðsmyndir lífskjarasamnings: Hagvaxtaraukinn tryggir hlut launþega í verðmætasköpun þjóðarinnar

1

Sviðsmynd 1

Hagvöxtur á mann 1%

Þúsundir króna

17 27 27 28

99

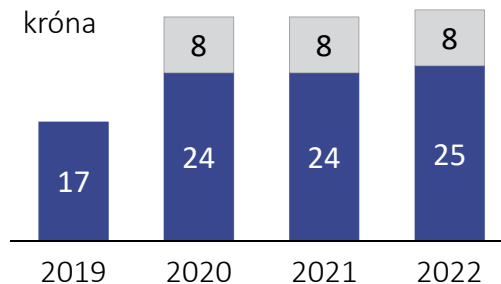
Samanlögð hækkun 2019-2022

2

Sviðsmynd 2

Hagvöxtur á mann 2%

Þúsundir króna

17 32 32 33

114

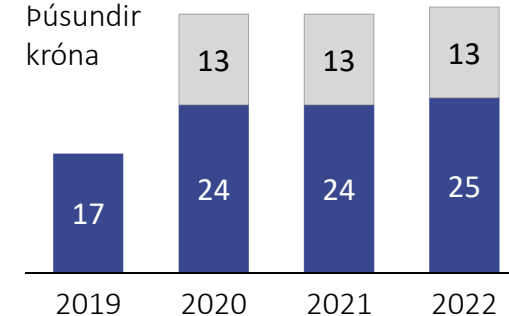
Samanlögð hækkun 2019-2022

3

Sviðsmynd 3

Hagvöxtur á mann 3%

Þúsundir króna

17 37 37 38

129

Samanlögð hækkun 2019-2022

Við bætist 26.000 kr. orlofsuppbótarauki sem greiðist út fyrir 2. maí 2019

Launahækkunir samningsins eru í formi krónutöluhækkana á kaup-taxta og föst mánaðarlaun

Almenn hækkun

Ár	kr.
2019	+17.000 kr.
2020	+18.000 kr.
2021	+15.750 kr.
2022	+17.250 kr.

Hækkun kaup-taxta

Ár	kr.
2019	+17.000 kr.
2020	+24.000 kr.
2021	+24.000 kr.
2022	+25.000 kr.

Lágmarkstekjutrygging

Ár	kr.
2019	317.000 kr.
2020	335.000 kr.
2021	351.000 kr.
2022	368.000 kr.

Orlofsuppbót

Ár	kr.
2019	50.000 kr.
2020	51.000 kr.
2021	52.000 kr.
2022	53.000 kr.

+26.000 króna
orlofsuppbótarauki
sem greiðist til allra
fyrir 2. maí 2019

Desemberuppbót

Ár	kr.
2019	92.000 kr.
2020	94.000 kr.
2021	96.000 kr.
2022	98.000 kr.

Launþróunartrygging veitir taxtahópum hlutdeild í launaskriði á almennum markaði

Launþróunartrygging

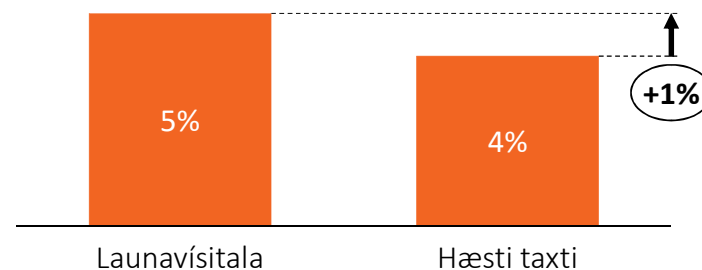
Á árunum 2020-2022 reiknast ár hvert kaupatauki vegna launþróunar, að tilteknum skilyrðum uppfylltum.

1. Útreikningur taxaaukans byggist á samanburði launþróunar skv. launavísitölu Hagstofu Íslands fyrir almennan vinnumarkað¹ við hlutfallslega breytingu hæsta virka launaflokks SGS.²
2. Hækki launavísitalan meira en viðmiðunartaxtinn hækka allir kaupataxtar kjarasamninga um sömu krónutölu sem reiknast sem hlutfall umframhækkunarinnar af framangreindum kaupataxta.
3. Útreikninga skal miða við breytingar milli desembermánaða ár hvert³ og skal taxaaukinn bætast við kaupataxta frá 1. maí ár hvert.

Dæmi:

- Launavísitala hækkar um **5%** á viðmiðunartímabilinu.³
- Hæsti launataxti hækkaði á sama tíma um **4%**.

- Þá munar u.þ.b. 1% ($1,05/1,04=0,96\%$).
- Hæsti taxtinn er t.d. 300.000 kr. á mánuði.

Þá reiknast launþróunartryggingin sem 1% af 300.000 kr. eða 3.000 kr.

¹ leiðrétt með aðferð dr. Kim Ziechang

² lfl. 17 e. 5 ár

³ fyrst m.v. des. 2018 – des. 2019

Samsett nálgun í fjögurra ára lífskjarasamningi

1 Hærri laun

- Sérstök áhersla á kjarabætur tekjulágs launafólks -

2 Aukinn sveigjanleiki og meiri frítími

- Styttri vinnutími, aukinn frítími og fjölskylduvænni vinnustaður -

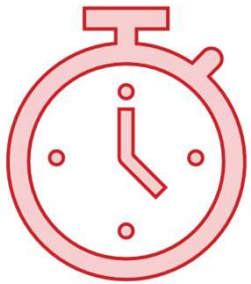
3 Lægri skattar

- Aðgerðir stjórnvalda til að létta undir með tekjulágu launafólki-

4 Lægri vextir

- Lífskjarasamningur skapar skilyrði til vaxtalækkunar-

Hrein stytting á vinnuviku verslunarmann um 45 mínútur á viku

- Frá 1. janúar 2020 styttist vinnuvikan hjá öllum verslunarmönnum um 45 mínútur
- Vinnuvikan hjá afgreiðslufólki verður 38 klst. og 45 mínútur og virkur vinnutími 35 klst. og 50 mínútur
- Vinnuvikan hjá skrifstofufólki verður 36 klst. og 45 mínútur og virkur vinnutími 35,5 klst.
- Á ári er styttingin um 35,25 klst. eða tæpir 5 dagar (4 dagar og 5,85 klst.)

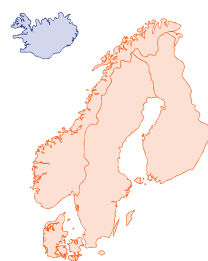
Tíminn er dýrmætur: Sveigjanlegri og styttri vinnudagur gerir launafólki kleift að samræma vinnu og einkalíf betur en áður

Sveigjanlegri og styttri vinnudagur

Með því að gera vinnutíma fólks sveigjanlegri hagnast allir.

Möguleikar á styttingu

- 1 Hætta fyrir á hverjum degi
- 2 Hætta fyrir á föstudögum
- 3 Safna upp fríi
- 4 Vinnutímastytting með öðrum hætti?

Tilraunarinnar virði

- Á Íslandi er unnin mikil yfirvinna en hjá frændum okkar og frænkum á Norðurlöndum þekktist hún varla.
- Þessu viljum við breyta og gera íslenskan vinnumarkað fjölskylduvænni þar sem karlar og konur deila jafnri fjölskylduábyrgð.

Stytting vinnuvikunnar tekur gildi 1. janúar 2020

Atvinnurekendur og launamenn þurfa að vera búnir að semja um hvernig stytting á sér stað fyrir 1. desember 2019. Ef ekki næst samkomulag styttist hver dagur um 9 mínútur.

Laun ungmenna

- Byrjunarlaun miðast nú við 18 ára aldur í stað 20 ára.
- 18 ára fara á byrjunarlaun ef þeir hafa unnið 300 klst. hjá atvinnurekanda frá 16 ára aldri eða 500 klst. í starfsgrein eftir að 16 ára aldri er náð.
- Var áður 700 vinnustundir í starfsgrein

Aðrar breytingar á kjarasamningi

- Rýmri réttur starfsmanna að taka orlof umfram 20 daga að vetri.
 - Heimilt er að veita orlof umfram 20 daga utan skilgreinds orlofstímabils 2. maí til 15. september nema um annað hafi samist. Ef starfsmaður óskar eftir að taka orlof utan framangreinds tímabils ber að verða við því að því leyti sem unnt er vegna starfseminnar.
- Breytingar á texta vegna síma starfsmanna á vegum atvinnurekanda
- Veikindaréttur barna rýmkaður. Gildir nú einnig fyrir börn 13-16 ára sem fara á sjúkrahús.
- Breyting á 5. kafla um fyrirtækjasamninga
- Trúnaðarmönnum gefið svigrúm til að sinna trúnaðarmannastörfum á öllum starfsstöðvum ef atvinnurekandi hefur margar starfsstöðvar.
- Bókanir: Fjármögnun á leiguíbúðafélagi, nýtt launakerfi og starfsmenntamál

Nýr samningur fyrir starfsfólk í ferðapjónustu

- Gildir fyrir samsett störf í afgreiðslu og þjónustu hjá afþreyingar- og ferðapjónustufyrirtækjum. t.d. afgreiðsla hjá bílaleigu, hvalaskoðun, ferjum, söfnum o.fl.
- Heimilt að setja upp vaktir. Vaktaálög eins og í aðalkjarasamningi 40% um kvöld og helgar og 50% á nóttinni.
- Heimilt að semja um vinnu á helgi- og stórhátíðardögum í ráðningarsamningi en þá kemur vetrarfrí á móti vinnu á þessum dögum.
- Neysluhlé eins og í samningi um gestamóttöku eða 5 mín fyrir hvern unninn klukkutíma.
- Sömu launataxtar og í gestamóttöku.

Forsenduákvæði

- **Forsendur samnings eru:**
 - Kaupmáttur launa hafi aukist á samningstímabilinu skv. launavísitölu Hagstofu Íslands
 - Vextir lækki verulega fram að endurskoðun í september 2020 og haldist lágir út samningstímann
 - Stjórnvöld standi við gefin fyrirheit skv. yfirlýsingu ríkisstjórnarinnar.
- Forsendunefnd metur hvort forsendur samnings hafi haldist í september 2020 og september 2021
- Ef forsendur hafa ekki staðist skal leita leiða til að markmið samningsins nái fram að ganga
- Ef ekki næst samkomulag um viðbrögð við forsendubresti skal tilkynna um slíkt
 - 30. september 2020 eða 30. september 2021.

Samsett nálgun í fjögurra ára lífskjarasamningi

1 Hærri laun

- Sérstök áhersla á kjarabætur tekjulágs launafólks -

2 Aukinn sveigjanleiki og meiri frítími

- Styttri vinnutími, aukinn frítími og fjölskylduvænni vinnustaður -

3 Lægri skattar

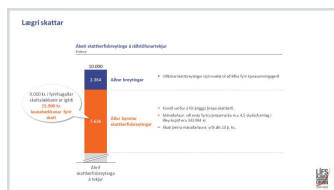
- Aðgerðir stjórnvalda til að létta undir með tekjulágu launafólki-

4 Lægri vextir

- Lífskjarasamningur skapar skilyrði til vaxtalækkunar-

Samantekt: Skattalækkun og aðrar aðgerðir stjórnvalda eru lykilatriði til að liðka fyrir gerð kjarasamninga

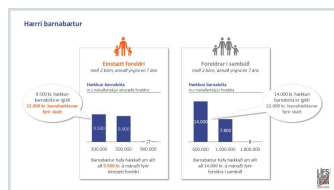
1

10.000 kr. skattalækkunir

- Upptaka nýs lægsta þreps tekjuskatts lækkar skatta um 7.636 krónur á mánuði. Það lækkar skattbyrði tekna við 330.000 þrepaviðmið nýja skattþrepsins úr 19,85% í 17,7%.
- Þetta ásamt viðbótarskattbreytingum stjórnvalda mun lækka skatta á þá tekjulægstu um 10.000 krónum á mánuði. Þegar þessar aðgerðir hafa komið til fullrar innleiðingar jafngildir það hækkun launa um 15.900 krónur á mánuði fyrir skatta.

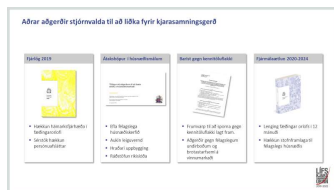
2

15.000 kr. hærri barnabætur

- Hærri barnabætur gagnast einkum barnafólki með lágur tekjur. Þannig getur einstætt foreldri fengið 9.500 kr. hækkun á barnabótum og foreldrar í sambúð 14.000 kr.
- 9.500 kr. í hærri barnabótum samsvara 15.000 kr. launahækkun fyrir skatta.
- Þá verða skerðingarmörk barnabótanna einnig hækkuð

3

Fleiri aðgerðir stjórnvalda

- Breyting á tekjuskatti einstaklinga er aðeins ein af mörgum aðgerðum stjórnvalda.
- Þegar hefur komið til hækkun atvinnuleysisbóta, hámarksfjárhæð fæðingarorlofs og sérstök hækkun persónuafsláttar.
- Fyrirhugaðar eru aðgerðir í húsnæðismálum, aðgerðir gegn brotastarfsemi á vinnumarkaði auk lengingu fæðingarorlofs.

Samsett nálgun í fjögurra ára lífskjarasamningi

1

Hærri laun

- Sérstök áhersla á kjarabætur tekjulágs launafólks -

2

Aukinn sveigjanleiki og meiri frítími

- Styttri vinnutími, aukinn frítími og fjölskylduvænni vinnustaður -

3

Lægri skattar

- Aðgerðir stjórnvalda til að létta undir með tekjulágu launafólki-

4

Lægri vextir

- Lífskjarasamningur skapar skilyrði til vaxtalækkunar-

Meginmarkmið lífskjarasamnings er að skapa hér skilyrði fyrir lækkun vaxta

Skilyrði til lækkunar vaxta

- Skynsamur lífskjarasamningur til fjögurra ára. Felur í sér beina tengingu milli svigrúms atvinnulífsins til launabreytinga og hækkunar launa.
- Stöðugt gengi krónunnar. Ólíkt fyrri niðursveiflum er Ísland nú vel í stakk búið til að takast á við efnahagsáfall sem dregur úr líkum á veikingu krónunnar.
- Jafnvægi á húsnæðismarkaði. Aukið framboð íbúðarhúsnæðis mun áfram draga úr verðhækkun íbúða.

Verðbólga ræðst að mestu leyti af þróun gengis krónunnar, launa og húsnæðisverðs. Þar af leiðir að:

- 1 Skynsamir kjarasamningar
- 2 Jafnvægi á fasteignamarkaði
- 3 Stöðugt gengi krónunnar

Skapar hér skilyrði til vaxtalækkunar

Ummæli Gylfa Zoega nefndarmanns peningastefnunefndar 31. mars 2019:

„Semjist um hóflegar launahækkanir **verður mögulegt að lækka vexti hér á landi**. Þjóðarbúið er vel í stakk búið til að takast á við áfallið sem fylgdi gjaldþroti WOW air.“

Lækkun vaxta eykur ráðstöfunartekjur heimila, stuðlar að áframhaldandi hagvexti og fjölgun starfa

Af hverju skiptir máli að vextir lækki?

1

Aukinn kaupmáttur

Lægri vextir auka ráðstöfunartekjur heimila.

2

Jafnvægi á húsnæðismarkaði

Lægri vextir styðja við fjárfestingu íbúða og jafnvægi næst fyrr á húsnæðismarkaði. Stuðlar að lækkun húsaleigu.

3

Aukin fjárfesting og nýsköpun

Lægri vextir styðja við fjárfestingu og nýsköpun. Örva þar með eftirspurn í hagkerfinu.

4

Eykur samkeppnishæfni

Lægri vextir auðvelda fyrirtækjum að standa undir launahækkunum og styðja við samkeppnishæfni.

5

Styður við hagvöxt

Lægri vextir styðja við hagvöxt og bæta lífskjör almennings.

6

Styður við fjölgun starfa

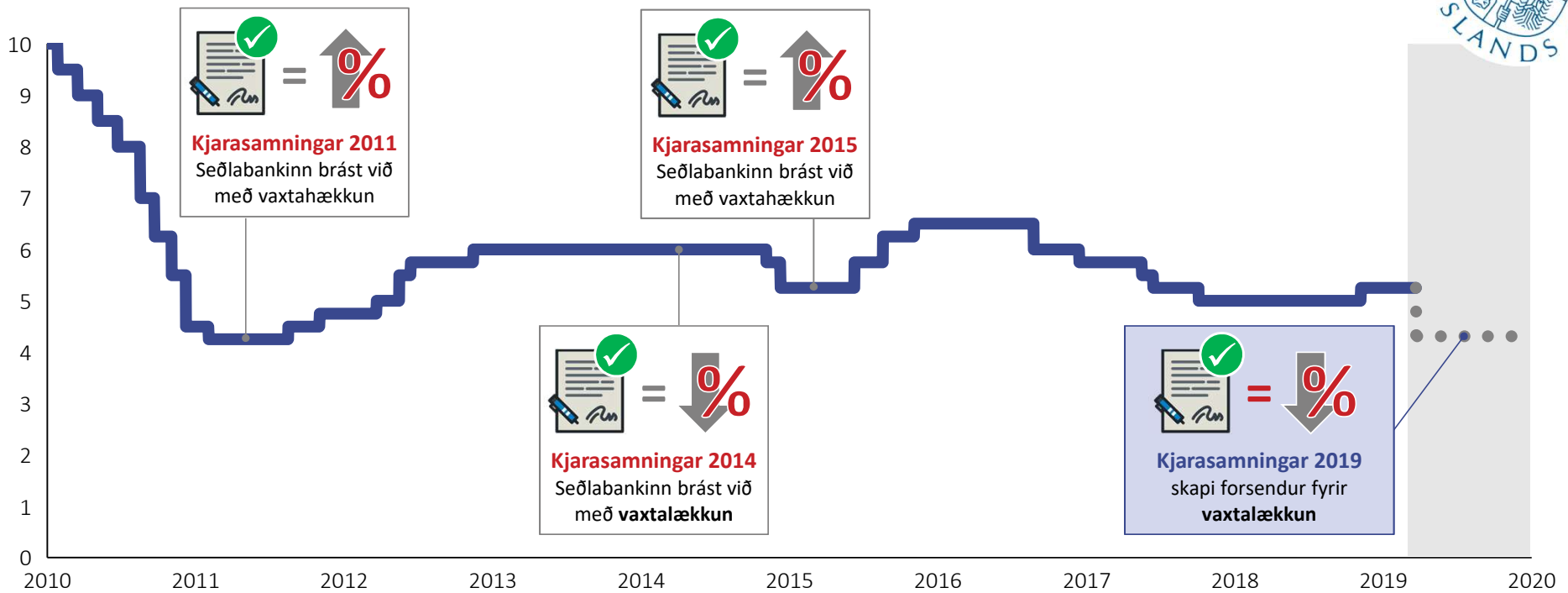
Lægri vextir styðja við fjölgun starfa.

Kjarasamningar eru risavaxin breyta í efnahagslegu tilliti

Vextir Seðlabanka Íslands

Vextir á 7 daga veðlánunum

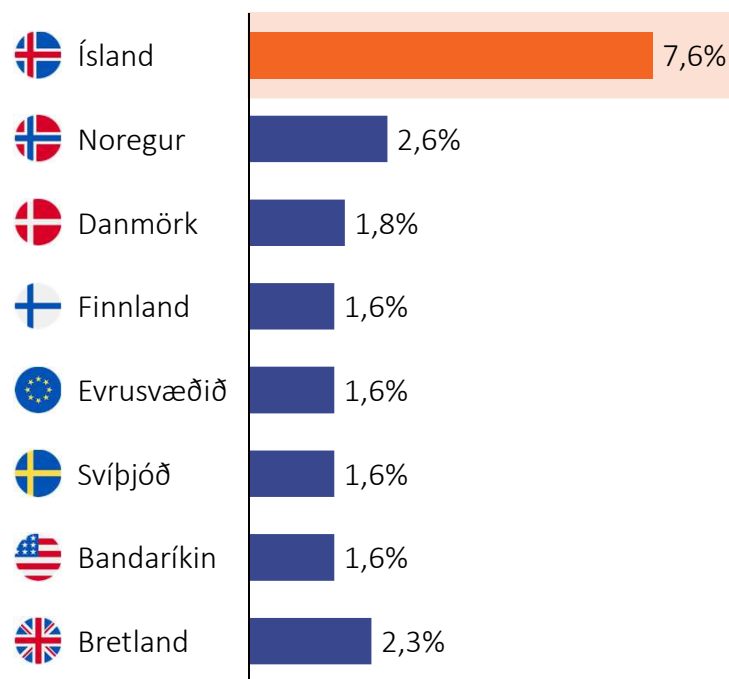
Útlánsvextir Seðlabanka Íslands eru nú 5,25%

Mikilvægt er að standa vörð um kaupmátt launa, tryggja stöðugleika og stuðla að lægri vöxtum til frambúðar

Stýrivextir í völdum ríkjum frá 2001

meðaltal á árunum 2001-2019

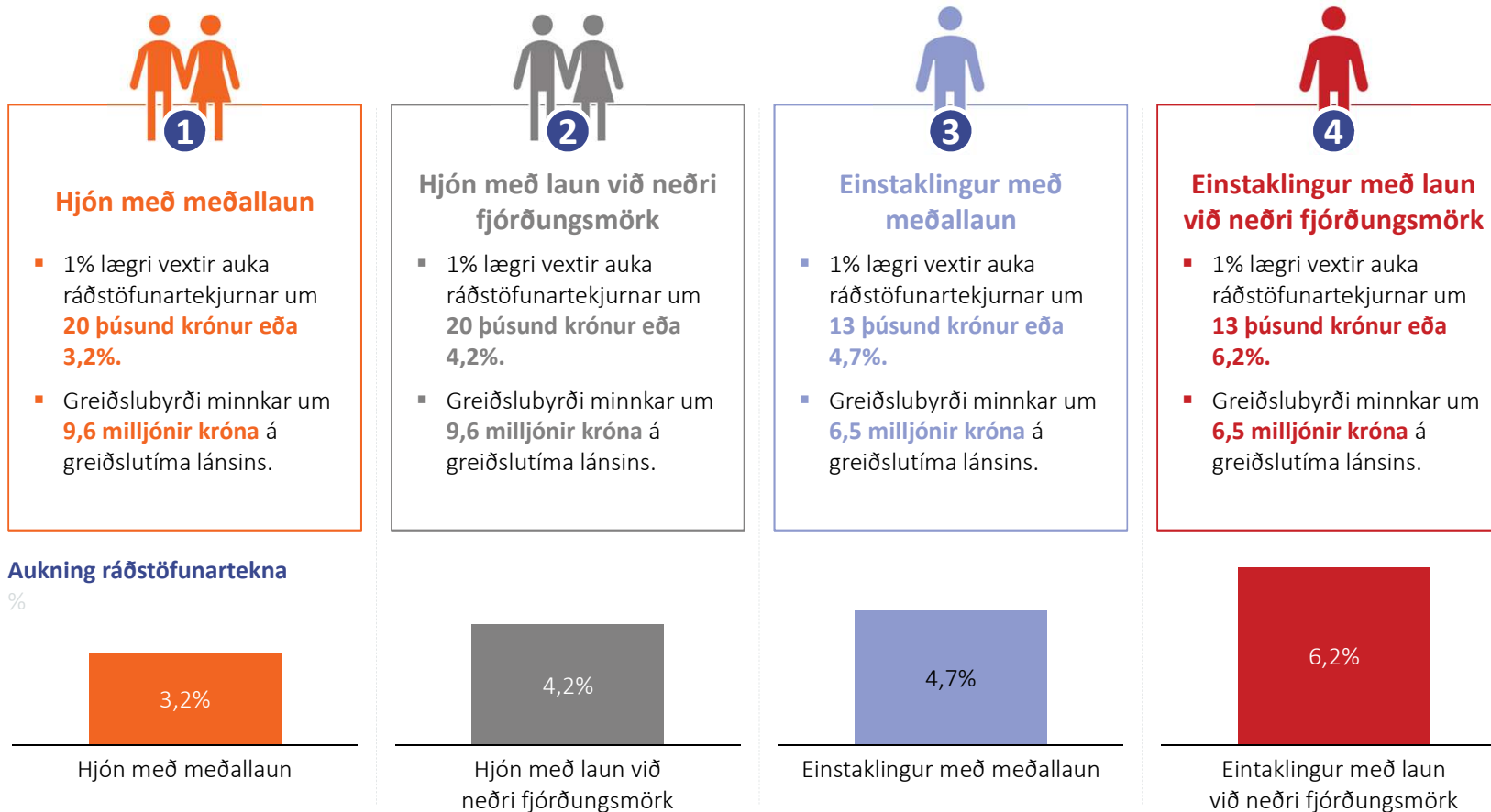

Lífskjarasamningur skapar skilyrði fyrir vaxtalækkun

1. Í gegnum tíðina hafa Íslendingar búið við mikla verðbólgu og háa vexti. Þar til nú.
2. Lífskjarasamningur stuðlar að lækkun vaxta.
3. Lítil skuldsetning, hátt sparnaðarhlutfall og rúmur gjaldeyrisvaraforði gætu skapað skilyrði til frekari lækkunar vaxta.
4. Mesta kjarabót heimila er að standa vörð um kaupmátt launa, tryggja litla verðbólgu og lægri vexti til frambúðar.

Sýnidæmi: Möguleg áhrif 1% vaxtalækkunar á ráðstöfunartekjur lág- og meðaltekjufólks

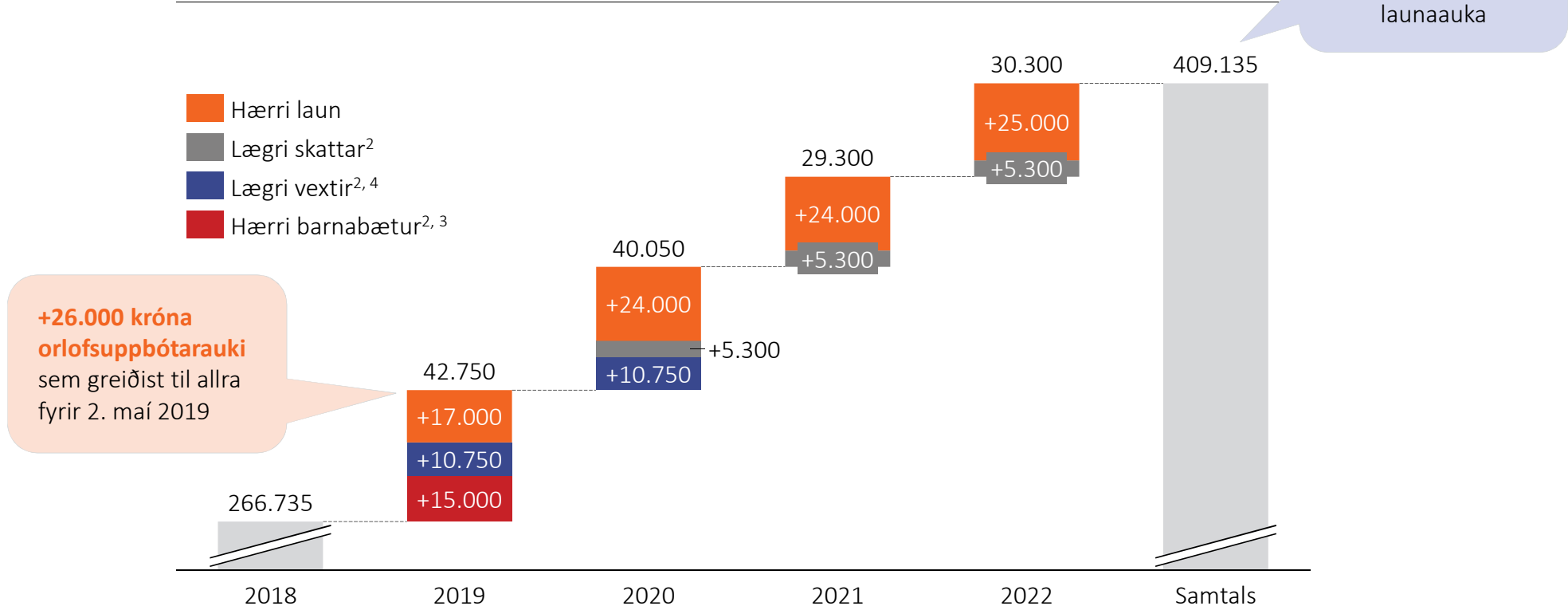

Laun miðast við heildarlaun verkafólks 2017 skv. Hagstofu Íslands að viðbætti almennri hækkun 2018
Dæmi eru tekin af 20 m.kr. láni einstaklings og 30 m.kr. láni hjóna.

Lífskjarasamningurinn er samsett lausn sem byggir á samstarfi verklýðshreyfingar, atvinnurekenda og stjórnvalda

Dæmi: Heildaráhrif á kjör verkafólks

Launaflokkur 4 - Almennt verkafólk¹

¹M.v. mánaðarlaun

²Ígildi launahækkana fyrir skatt

³Barnabætur m.v. einstætt foreldri með 2 börn, annað yngra en 7 ára

⁴Lægri greiðslubyrði 20 milljóna króna láns á íbúð m.v. lækkun vaxta um 1% á árunum 2019-2020

Lífskjarasamningur styður við sterkan viðnámsþrótt íslenska hagkerfisins og skapar skilyrði til áframhaldandi hagvaxtar og lægra vaxtastigs.

- **Hátt sparnaðarhlutfall** – sparnaður á Ísland er hár í sögulegum og alþjóðlegum samanburði
- **Skuldsetning sögulega lág** – skuldir heimila, fyrirtækja og hins opinbera hafa verið greiddar niður. Þjóðarbúið er því betur í stakk búið til að takast á við efnahagsáfall.
- **Hrein erlend eignastaða jákvæð** – erlendar skuldir hafa verið greiddar niður og erlendar eignir vaxið. Íslendingar eru í fyrsta skipti hreinir lánveitendur til útlanda.
- **Jafnvægi í opinberum rekstri** – afkoma hins opinbera er jákvæð og gert ráð fyrir að svo verði áfram fram til ársins 2024. Ný lög um opinber fjármál tryggja aukna festu í opinberum fjármálum og styrkja stöðu hins opinbera til langs tíma.
- **Rúmur gjaldeyrisvaraforði** – Seðlabankinn hefur verulegt svigrúm til að bregðast við gengissveiflum. Rúmur gjaldeyrisforði skapar aukið traust á íslensku efnahagslífi og mildar aðlögun þegar efnahagsforsendur breytast.
- **Gjaldeyristekjur á breiðari grunni** – sem stuðlar að aukinni áhættudreifingu og styrki stöðu Íslands.
- **Aukin hagsæld og lægra vaxtastig** – ábyrg hagstjórn er forsenda efnahagslegs stöðugleika. Samfara skynsamlegum lífskjarasamningi og ábyrgri stjórn ríkisfjármála skapast nú forsendur til lægra vaxtastigs á Íslandi.
- **Sterkur viðnámsþróttur Íslands skapar skilyrði til bættra lífskjara.** Ef vel tekst til eru allar forsendur til að hér verði áfram hagvöxtur sem bætir lífskjör landsmanna.

Atkvæðagreiðsla um kjarasamning VR við SA og FA

- Atkvæðagreiðsla á heimasíðu VR
 - Innskráning á kjörseðil er með Íslykli eða rafrænum skilríkjum
- Atkvæðagreiðsla hefst **11. apríl kl. 9:00**
- Atkvæðagreiðslu lýkur **15. apríl kl. 12:00**

**LÍFS
KJARA
SAMNING
URINN**

2019-2022